



EVIGT LIV ER AT KENDE GUD OG HANS SØN JESUS KRISTUS

NUMMER 6

15. MARTS 1922

71. AARGANG

MENNESKETS FREMTIDSMULIGHEDER.

I Begyndelsen skabte Gud Himmelen og Jorden. Og Jorden var ode og tom, og der var Morke oven over Afgrunden, og Guds Aand svævede oven over Vandene.

Og Gud sagde: »Der vorde Lys,« og der blev Lys.

Og Gud saa, at Lyset var godt, og Gud gjorde Skilsmisse mellem Lyset og Morket.

Og Gud kaldte Lyset Dag og Morket kaldte han Nat, og der blev Aften, og der blev Morgen, første Dag.

Der findes ingen Erklæring saa interessant og indholdsrig som denne, thi Verdens Skabelse er os meddelt i nogle faa rammende Ord. I denne finder vi den første Meddelelse om Gud og hans Skabermagt; den første Meddelelse om Himmelen og Jorden; om Lys og Morke; om Dag og Nat.

I denne Aabenbarelse er Kundskaben meddelt om en Person, der besidder Visdom og Magt. Han planlagde og organiserede Jorden og satte den i Bevægelse blandt utallige andre Planeter, saaledes at der blev Aften og Morgen den første Dag.

Der har aldrig eksisteret nogen Videnskabsmand, som har været i Stand til at forklare Skaberens store Underværk paa en bedre Maade end den store Guds Profet, Moses, og hvorfor? Fordi der var en ypperlig Aand i ham; og Guds Inspiration gav ham Forstand.

Der har været mange dygtige Profeter og Ledere blandt Israeliterne, men Moses staar som en Leder for dem alle. Ingen af dem kan paa noget Omraade sammenlignes med ham.

Det var Moses, der udtrykte den første Tanke om Guds Skabermagt og Metode.

Hvis der for hans Tid har været Kundskab om vort Sol-systems Storhed og Kunstværk, saa har dog intet Menneske, saa vidt som vi véd, dristet sig til at give nogen Meddelelse herom.

Moses meddeler os, at da Jorden var sat paa sin Plads i Rummet og iført sin Blomster-Skonhed og Pragt med Solen som dens Livskraft og kontrollerende Magt, sagde Skaberens: »Det er godt.« Paa dette Tidspunkt var der intet Væsen paa Jorden, som kunde kaldes Jordens Regent, derfor sagde Skaberens til den Person, som var med ham: »Lader os gøre Mennesket i vort Billede efter vor Lignelse, og de skulde regere over Havets Fiske og Himmelens Fugle og over alt Fæet og over al Jorden og over alt Kryb, som findes paa Jorden.«

Og Gud skabte Mennesket i sit Billede, han skabte dem i Guds Billede, Mand og Kvinde skabte han dem.

Nogen vil maaske spørge: »Havde Gud en Ledsager, som han arbejdede i Fællesskab med? Var denne Person en Mand eller Kvinde?« Moses besvarer Spørgsmaalet saaledes: Mand og Kvinde skabte han (Gud) dem og kaldte dem Menneske paa den Dag, de blev skabte. Altsaa den eneste Fornufts slutning er, at Adam og Eva er det virkelige udtrykte Billede af disse to Personer, som sagde: »Lader os gøre Mennesket i vort Billede.« Saaledes er Mennesket Guddommens Afkom og følgelig i Besiddelse af Guddommens udødelige Livskraft, med Evner til en gradvis uendelig Udvikling. Denne Slutning er

tilfulde berettiget, naar man følger Moses Beretning om de eksisterende Forhold i »Begyndelsen«, thi vore forste Forældre var plejet af Guddommen, ligesom gode Forældre altid har plejet deres Born og givet dem den nødvendige Uddannelse, saa at de har kunnet paatage sig Livets Ansvar og staa paa Selvstændighedens og Uafhængighedens Omraader.

Guddommen plejede Adam og Eva i Edens Have, indtil deres Forstandsojne blev aabnede, saa de kunde forstaa det Onde og det Gode, ligesom alle andre Born, og for forste Gang sagde Gud til sin Ledsager: »Se, Mennesket er blevet som en af os til at kende Godt og Ondt.«

Naar Mennesket var kommet saa langt frem paa Udviklingens Bane, blev det sendt bort fra det magelige Hjem — ud paa Jordens store frugtbare Marker for at rydde Torne og Tidsler, plante Vingaarde og ernære sig i sit Ansigts Sved og paa denne Maade ved Anstrengelse udvikle alle indboende guddommelige Spirer til den største Fuldkommenhed, som der er Mulighed for at naa i Dødelighedens Land.

Geologien aabenbarer Fortidens Kunst og Videnskab. Moses giver os nogle historiske Glimt af Fortidsbegivenheder og dygtige Personligheder, men selv vil han dog altid staa som den største Lovgiver, Fører, Profet og Aabenbarer af alle svundne Generationer, selv nu er der ingen, som kan tage fra eller lægge til hans Aabenbaring til Verden om Universets Storhed og Skaberens Videnskab og Magt.

Moses gav Verden et glimrende historisk Resumé om det hele, men det har taget Tusinder af Aar for Tænkere og Forskere at udfinde og demonstrere Enkelthederne, saa at man tilnærmelsesvis kan drøfte disse Problemer paa en fornuftig Maade, og dog maa de mest Vidende erkende, at de er ligesom Born, der leger ved Strandbredden og har samlet nogle faa Konkylies, medens det store Ocean ligger foran dem uudforsket. Ingen af vor Tids største Lærde har været i Stand til at gaa udenfor Grænsen af vort Solsystem, det System, som er Forkrænkighedens Love underlagt, det System, der ældes

som et Klædebon og skal engang forgaa. Ingen kan fortælle noget om de andre Solsystemer i Rummet, kun udtale som en Formodning, at hvad man kalder Mælkevejen er det Lys, som udstraaler fra utallige Solsystemer, der er meget mere glimrende end vort System.

Med disse Tanker kunde Digteren sige: »Og dog er det hele Solsystem, der vugger i Ætherens Bad, en Krusning i mine Tankers Hav, kun lille og vugges af hvad?«

Men naar de Lærde maa erkende deres store Uvidenhed, saa maa man dog indromme, at der har været en gradvis Fremgang og Udvikling blandt Menneskene, det ene Aartusinde efter det andet indtil vore Dage, og at Mennesket staar paa et langt højere Oplysningspunkt end nogensinde før. Naturens usynlige Kræfter kan nu ved Menneskets Kundskab udnyttes paa saa mange for Fortidens Slægter ukendte og utænkelige Maader.

I Dag kan vi med en Haandbevægelse faa Elektriciteten til at oplyse vore Boliger, trække store Jernbanetog, fore vore Ord med Tankens Hastighed paa Ætherens Vinger til Jordens yderste Grænses.

Vi skylder Edison og andre Opfindere vor Tak for deres Dygtighed paa disse Omraader og hylder dem som glimrende Stjerner blandt Dodelige. Men alt dette er kun en Begyndelse til Menneskets Fremtids Muligheder og den store Anstrengelse og Udvikling, som er nødvendig for os alle, førend vi kan tænke os Muligheden af at kende Gud og hans Værker og de Love, hvorved han kontrollerer det hele.

Vi undres over den traadlose Telegrafforbindelse, men det er kun et lille Skridt i den Retning, naar man tænker paa det, som fandt Sted paa den Tid, da Jesus Kristus opsteg paa Strandbredden af Jordans Flod efter Daaben, thi da hortes Guds Rost fra hans Trone med disse tydelige Ord: »Denne er min Son den Elskelige.« Ligesaa da Kristus var paa det høje Bjerg i Galilæa i Forening med Peter, Jakob og Johannes, hortes atter Guds Stemme fra hin Verden, hvis Afstand vi

ikke har noget Begreb om. Dette illustrerer, at et Budskab kan bringes til hvilken som helst Verden ud i det ubegrænsede Rum med Tankens Hastighed, naar man kender Loven.

Dette er Princippet, hvorved vore Bonner høres og besvares, naar vort indre Jeg er i den rette Stemning, i Harmoni med Guddommen.

Med disse Tanker sagde Paulus: »Vi vide ikke, hvad vi skal blive, men dette vide vi, at naar han (Kristus) aabenbares, da skal vi vorde ham lig, thi vi skal se ham, som han er.«

Summen af den hele Filosofi er denne, at Mennesket er Guddommens Afkom og besidder guddommelige Livskræfter, der altid vil kunne udvikles i det uendelige, saa det en Gang kan forstaa Guds Værker, og da først kan man anvende Frelserens Ord: »Dette er det evige Liv at kende Dig den eneste sande Gud og den, Du udsendte, Jesus Kristus.«

TANKEN.

Jeg sende vil min Tanke i Verdensrummet ud,
at skue alle Ting, jeg ikke fatter,
hvorledes Kloder kommer og forsvinder paa et Bud,
og opstaar — og forsvinder derpaa atter.

Paa Kolob, hvor man tænker sig, at Guderne de bo,
Du kunde lande og mig Vished give:
om tusind Aar er én Dag, og hvad jeg skulde tro:
om én Dag tusind Aar og kunde blive.

Om hvad der ligger bag og bag og bag vort Univers,
jeg bliver svimmel ved den blotte Tanke,
med min Forstand det hele maa komme mig paatværs,
hvor megen Lærdom end jeg her mon sanke.

Jeg véd, at jeg kun lidet véd, hvor andre klog mig ser,
men efter Kundskab stadig jeg dog higer,
at Gud er stor, det véd jeg og erkender mer' og mer',
men er der ingen Ende paa hans Riger?

Og kunde Du fortælle mig, naar Du tilbage kom,
 om hvad Du havde set og følt derude:
 Om Mælkevejens Solsystem, dens Myriader Stjerner som
 et gyldent Smykke straalere bag min Rude.

TIDENS VÆRD.

Intet er mere værdifuldt end Tiden. Tiden er en Del af Evigheden. Unge og gamle burde alvorligt overveje dette og benytte ethvert Minut, enhver Time og Dag til at berige sig med Kundskab.

Ingen er for gammel, ingen har for meget at bestille, ingen er for fattig til at lære. Historien meddeler os, at Mænd i en langt fremskreden Alder tilegnede sig Kundskab. Verdens dygtigste Mænd paa de politiske, videnskabelige og teologiske Omraader har hævet sig fra tarvelige Livsforhold i alle Tidsaldre til Højdepunktet af Udvikling og staar som vejledende Stjerner paa den menneskelige Horisont. Den Interesse og Glæde i at finde nye Kundskaber holder altid Aanden — det indre Jeg — ung. Denne Interesse er en Blomst, som aldrig falmer. Denne Higen efter at kende Naturens Kræfter og Guds Almagt har været Midlet til at frembringe en bedre Opfattelse om Universets Storhed og Menneskets ubegrænsede Muligheder og uendelige Udvikling. Med denne Tanke drak Sokrates Giftbægeret med klar Indsigt i Dødens Væsen: »Enten er Døden en evig Sovn, og den kan ingen fornuftig Mand frygte, eller der er et Hinsides, hvor jeg kan modes med mit Folks Ypperste og fortsætte med min Virksomhed: at spørge for at prøve Sjælen.«

Derfor blev hans Dod Provestenen paa hans Læres Ægthed. Han lærte Menneskene, at Døden er at foretrække fremfor at se sig sjælelig forringet.

Profeten Joseph Smith sagde: »Al Kundskab, som et Menneske tilegner sig i dette Liv, vil det være i Besiddelse af i det næste Liv.«

De menneskelige Forhold i Dødsriget vil være Resultater af Gerning og Udvikling i dette Liv.

Ingen kan blive ophøjet til mere ansvarsfulde Stillinger i det næste Liv, end han er skikket til at modtage. Enhver maa gøre sig skikket til den Gerning, han ønsker at udføre eller bliver beskikket til at udføre.

Med denne Tanke har Verdens mest glimrende Mennesker arbejdet utrætteligen til Livets Ende i denne Verden med Haab, og mange med fuld Overbevisning om en fuldstændig Belønning for al Virksomhed og en Fylde af Glæde ved stedse og altid at drikke af Kundskabens og Ungdommens evige Kildevæld.

»Ja sig, hvad er Sandhed?

Den skønneste Dyd,
hvilken Guder og Folk kunne naa.
Den findes i Havet,
paa Bjerg og i By,
den straalere fra Stjernernes
Hære i Sky —
enhver den som Bytte kan faa.

Saa sig, hvad er Sandhed?

Fra først og til sidst
den er Summen af alt, som bestaar.
Skont Himlen og Jorden
omdannes, for vist
skal Sandheden stande
og ej lide Brist —
den sejrer og aldrig forgaar.

Lyset skinner i Morket, og Morket begriber det ikke, men den Dag skal komme, da I endog skulde begribe Gud, idet I bliver levendegjorte i ham og ved ham.

DØDEN — OG HVAD DER FØLGER EFTER.

Af Henning Jensen.

(Fra »København«.)

En bekendt Skolesang af Grundtvig begynder saaledes:

»Hvad Solskin er for det sorte Muld,
er sand Oplysning for Muldets Frænde.
Langt mere værd end det røde Guld,
det er *sig selv* og sin *Gud* at kende.«

Det er altsaa Grundtvigs Mening, at Maalet for Menneskelivet det er at kende *sig selv* og at kende *Gud*. Det er dette Maal, Skolen skulde hjælpe os at naa. Men selv den ypperste Skole her paa Jorden vil kun kunne fore os et Hanefjed frem mod Maalet. Man kan ganske vist træffe Mennesker, som mener, at de har naaet Maalet. Navnlige er der vistnok mange, der mener, at selv om de ikke kender ret meget, saa kender de dog *sig selv* tilbunds. Og blandt de saakaldte »troende« Mennesker er der en Mængde, der mener, at kender de ikke andet, saa kender de dog *Gud* ud og ind.

Jeg har før været tilbojelig til at mene det samme. Nu er jeg ganske overbevist om, at her paa Jorden lærer man aldrig *sig selv* at kende. Og der skal et evigt Liv til at lære *Gud* at kende. Hvis vort Liv sluttede med Døden, saa lærte vi altsaa aldrig hverken os selv eller *Gud* at kende. Vi naaede aldrig vort Maal. Vort jordiske Liv blev ganske meningsløst, lige saa meningsløst som det vilde være, om en Fa'r vilde tage sin Søn ud af Skolen, naar han havde lært sin ABC. Er det altsaa Menneskets Maal at lære *sig selv* og sin *Gud* at kende, saa bliver det en meget lang Skolegang. Vi kommer til at gennemgaa en utallig Mængde Klasser. Og her paa Jorden naar selv de fremmeligste ikke videre end til at lære Bogstav-Rækken. Og der er utallige, der dør, — maaske i en høj Alder, — uden at have lært mere end et Par af Bogstaverne.

Men der er altsaa, vistnok for de fleste Mennesker, en Tid, da man bilder sig ind, at det at kende *sig selv* det er som Fod

i Høse. Det kan maaske være vanskeligt at kende andre — men *sig selv*. Det manglede bare.

Jeg har en Ven — en gammel Provst, der har taget sin Afsked —, som jeg jævnlig taler med om alt mellem Himmel og Jord.

»Kender Du Dig selv,« spurgte jeg ham forleden.

Han sad længe eftertænkksom. »Absolut ikke,« svarede han med største Bestemthed. »Der er noget i mig, som tyder paa, at jeg er en tarvelig og daarlig Person, — andet, som tyder paa, at jeg er en brav Mand. Jeg kunde formodentlig være bleven enten det ene eller det andet *helt*. Nu er jeg i Vildrede med mig selv. Jeg vilde komme i den største Forlegenhed, hvis jeg skulde domme mig selv.«

»Det kommer Du vist alligevel en Gang til,« svarede jeg. Den gamle Provst benægtede dette hidsigt. »Naar jeg ikke kender mig selv,« sagde han, »kan jeg heller ikke dømme mig selv.« — »Næh,« sagde jeg, »men det er formodentlig det første, vi lærer, naar vi er kommen over paa den anden Side — at kende os selv. Her er det umuligt for os bl. a. af den Grund, at det er umuligt for os at afgøre, hvad vore *Omgivelser* har gjort os til, og hvad *vi selv* har gjort os til. Der er dem, der mener, at det er Samfundsforholdene, der gør os til det, vi er. Og det er der naturligtvis noget i. I et Samfund, der er ordnet saadan, at nogle har altfor meget og andre altfor lidt, dør bliver mange daarlige Hjem, og Hjemmet har en uhyre Betydning for, hvad et Menneske bliver til. Men man ser tit, at der fra gode Hjem udgaar daarlige Mennesker og fra daarlige Hjem gode. *Noget* af Skylden for, hvad vi bliver til i moralsk Henseende, ligger altsaa hos *os selv*. Men det kan vi ikke finde ud af her i vor jordiske Tilværelse. Jeg faar aldrig Klarhed over, hvad *jeg selv* har gjort mig til, og hvad *andre* har gjort mig til. Det faar jeg først Klarhed over, naar jeg kan oprede alle de indviklede Traade, hvorefter mit jordiske Liv er spundet. Og det kan jeg først, naar jeg har faaet det paa Afstand, naar det jordiske Liv ligger *bagved* mig. — Det

første, vi skal lære efter Doden, er formodentlig *at kende os selv*. Vi skal forstaa, hvad *andre* har gjort os til, og hvad *vi selv* har gjort os til. Og kun for det sidste skal vi staa til Ansvar.«

»Ja,« svarede den gamle Provst, »der bliver endda nok at staa til Ansvar for.«

»Ja, det er baade vist og sandt,« sagde jeg. »Den første Skoletid hinsides Doden den bliver ikke saa helt let. Man kommer til at optræde baade som sin egen Anklager og sin egen Dommer. Men paa den anden Side, — det maa være en Tilfredsstillelse rigtig at lære sig selv at kende. Man vil sandsynligvis have en Følelse af, at nu skal man først rigtig til at begynde Livet.«

»Og Livet,« sagde den gamle Provst, »det er at lære *Gud* at kende.«

»Netop. — At kende Gud er baade Livet og Livets Maal. Men for at naa dette Maal kræves en Opdragelse og en Udvikling, som kræver, hvad vi kalder Evighed. — Kan Du huske, da vi to var unge Præster, bildte vi os ind, at vi kendte Gud, og at vi kunde tale »Guds Ord?«

»Ja, vi var meget indbildske,« sagde den gamle Præst med et Smil. »Mon de unge Præster er lige saa indbildske endnu?«

»Nogle af dem vel nok. Men en Del har vist begyndt at blive lige saa beskedne som Paulus: »Hvor uransagelige er hans Domme, og hans Veje usporlige,« siger han i Rom. 11: 33. Men naar vi kommer om bag Jerntæppet og har lært os selv at kende, saa begynder vi, under god Vejledning, at ransage hans Domme og efterspore hans Veje.«

Jeg mener altsaa, at i vort jordiske Liv lærer vi aldrig *os selv* at kende. De fleste anstrenger sig ikke det mindste for at gøre Bekendtskab med sig selv. De kommer, uden nogen Undersøgelse, til det Resultat, at de er fortræffelige Mennesker. — Der er ganske vist nogle, som kalder sig selv store Syndere, men til Beroligelse for sig selv finder de, at alle andre er endnu større Syndere, og Resultatet af deres Undersøgelse

bliver dog altsaa gunstigt. Men selv om man gør sig nok saa megen Umage for at lære sig selv at kende, saa kommer vist de fleste ærlige Folk til det Resultat, at de vilde komme i den største Forlegenhed, hvis de skulde give en Beskrivelse af det, som udgør deres Personlighed. — Jeg mener altsaa, at det er noget af det første, vi lære i det hinsidige Liv, at kende sig selv. Og jeg mener, at dette Bekendtskab vil volde os mer eller mindre Pine, idet vi opdager, at der er en himmelvid Forskel paa det, vi *er*, og det, vi *skulde være*. —

Men lærer vi her paa Jorden ikke os selv at kende, saa lærer vi endnu mindre *Gud at kende*. Ligesom de Forestillinger, vi har om os selv, i Reglen er fejlagtige, saadan er de Forestillinger, de fleste danner sig om Gud, vistnok over al Beskrivelse ravgale. — Den almindelige, folkelige Opfattelse af Gud er jo den, at han nærmest maa lignedes ved en gammel Konge, der sidder paa en Trone et eller andet Sted i Himlen med Sonnen ved sin højre Haand. Det er denne Forestilling, som vi finder i den saakaldte apostoliske Trosbekendelses anden Artikel, og den svarede ganske til det Verdensbillede, man havde den Gang, at Jorden egentlig var den hele Verden, og at Himlen var en fast Hvælving ovenover Jorden, hvor Gud tronede som Jordens Hersker med Englene som Tjenere. — Denne Forestilling om Gud er vist endnu almindelig blandt jævne Folk. Men nogle tænker sig Gud som en god og kærlig gammel Konge, der tager godt mod alle og lukker dem ind i Himlen, naar de er dode, selv om han nok kan have sine Betænkkeligheder overfor mange, som har levet uskikkeligt. Andre, f. Eks. Indre Mission, tænker sig Gud som en meget streng Herre, der sender alle dem til evig Pine i Helvede, der ikke har sluttet sig til Missionen.

Er det nu vort Maal, — som Grundtvig siger i sin Skolesang — at lære Gud at kende, saa er dette Maal først naaet, naar vi har lært hele hans Skabning at kende. Her skal vi nu først lægge Mærke til, at Gud *for os* er uendeligt meget større end for Paulus og de andre Apostle; de havde nemlig ikke Be-

greb om Skabningens uhyre Storhed. De havde ingen Anelse om, at hver Fixstjerne er en Sol, som tilmed er uendelig større end den Sol, der skinner for os; endnu mindre anede de, at disse Stjerner er fjernede fra os med saa uhyre Afstande, at Lyset — som dog gaar med en Hastighed af 40.000 Mile i Sekundet — er flere Aar om at naa os fra den nærmeste Fixstjerne. Og fra de fjerneste Stjernetaaer skal Lyset være flere Hundred Tusinde Aar om at naa Jorden. Og bag dem er der maaske andre endnu fjernere. For hver Dag, der gaar, kan man næsten sige, at Gud bliver vældigere for os; vi kan slet ikke fatte hans Storhed, lige saa lidt som vi kan fatte Universets Storhed.

Men er det vort Maal at lære Gud at kende, saa er Maalet altsaa ikke naaet, for vi har lært hele hans Skabning at kende, ligesom man ikke kender en Digter, før man kender alle hans Værker.

Selv den største Videnskabsmand kender saa godt som intet til Gud, fordi han kender saa godt som intet til hans Værk. »Vor Viden er som en Draabe,« siger Professor William James, »vor Uvidenhed er som et Hav.«

Her paa Jorden har vi kun Tiden for os, derfor kommer vi ikke ret langt i Viden. — Først naar vi kommer over paa den anden Side, har vi, hvad vi kalder Evigheden for os. Men skal vi lære Gud at kende gennem hans Værker, kan vi heller ikke nøjes med mindre end en Evighed.

DE TRE STORE TÆNKERE.

Af Dr. phil. *Frederik Poulsen*.
(Fra Dagbladet »København«.)

III.

ARISTOTELES

I et af sine Værker siger Aristoteles: »Paa Sokrates' Tid opgav man at forske Naturens Værker, og Filosofferne vendte deres Opmærksomhed mod politisk Virksomhed og mod de Dyder, der gavner Menneskeslægten.«

Ogsaa Aristoteles har behandlet Samfundsproblemer — hans store Etik er vel endog hans skønneste Værk —; men i Hovedsagen betegner hans Virksomhed en Fortsættelse af den gamle ioniske Naturfilosofi, et Forsøg paa at bearbejde et uhyre naturvidenskabeligt Stof og deraf skabe et filosofisk Enhedssystem. Aristoteles' bedste Egenskaber og hans Glæde over Naturens store og smaa Mesterværker aabenbarer sig især i hans naturvidenskabelige Skrifter. I det bedste af dem alle: »Om Dyrenes Dele«, sammenligner han Studiet af de himmelske, d. e. metafysiske Problemer med Undersøgelserne af de lavere, jordiske og siger: »De faa Resultater, vi kan naa ved Betragtning af Himmelhvælvets og de guddommelige Love, giver os naturligtvis ved deres Herlighed en større Glæde end al vor Kundskab om den Verden, i hvilken vi lever, paa samme Maade, som et flygtigt Glimt af Mennesker, vi elsker, er os mere frydefuldt end en rolig og uforstyrret Iagttagelse af andre Ting, hvorledes nu end disses Tal og Størrelsesforhold er. Men paa den anden Side har vort Kendskab til jordiske Ting en Fordel ved disses større Nærhed og Fuldstændighed, der noget opvejer den mere ophøjede Glæde ved de himmelske Fænomener, Genstanden for den højere Filosofi. — — Vi maa derfor ikke i barnagtig Uvilje vende os bort fra Undersøgelsen af de lavere Dyrearter. Enhver Aabenbaring af Naturen er vidunderlig. Og ligesom det fortælles om Herakleitos, at Fremmede, der kom for at besøge ham, fandt ham i Færd med at varme sig ved Ilden i sit Køkken, og at han bad dem træde ind uden Frygt; thi selv i dette Køkken var det guddommelige nærværende, saaledes skal vi uden Modvilje give os i Lag med Studiet af enhver Slags Dyr. Thi om dem alle gælder det, at de aabenbarer os noget naturligt og noget skønt.«

Aristoteles havde faaet sin naturvidenskabelige Interesse vakt af Faderen, der var Læge og en højtdannet Mand. Efter en kort Begejstring følte han sig snart utilfreds med Platons Akademi, men forlod det dog først ved Mesterens Død i 347

f. K. for at grunde sin egen Lærestalt, Lykeion. I denne var Undervisningen mere systematisk, og en stor Del af de aristoteliske Skrifter er ligefrem Elevernes Kollegiehæfter. De frie Samtaler afløstes af metodiske Undersøgelser, under hvilke Mesteren førte an; men Disciplenerne fik overdraget Enkeltspørgsmaal til nærmere Undersøgelse. Det videnskabelige Arbejde støttedes af et stort Bibliotek, det første i sin Art, der kendes, og Aristoteles og Eleverne forogede det Aar for Aar ved praktiske Haandbøger. Aristoteles beherskede hele Dagens Viden, Matematik, Astronomi, Fysik, Naturhistorie, Anatomi og Biologi, og det meste Stof maatte han selv og Eleverne samle ind. De maatte hyppigt søge Oplysning hos det praktiske Livs Mænd, Fiskere, Jægere, Kvægopdrættere og Hyrder, og Aristoteles gør derunder den Erfaring, at man i Regelen kan stole paa deres Iagttagelser, men sjældent paa deres Forklaringer af Fænomenerne. Undertiden er han ærgerlig over deres Overfladiskhed, som naar han beklager, at Fiskerne aldrig har iagttaget, hvorledes de Fisk, der foder levende Unger, parres. Til de gamle Fiskeres Undskyldning tjener, at ikke en Gang Nutidens Zoologer er helt paa det rene med dette Spørgsmaal. Undertiden gaar Aristoteles vild i sin Tro paa det praktiske Livs Mænd, som hvor han hævder, at Væslet føder sine Unger gennem Munden, og at Ravne og Ibisfugle parres indbyrdes. I Skildringen af Biernes Liv er rigtige og gale Træk forunderligt blandede, og man sporer her og ofte ellers en vis Utaalmodighed hos den store Lærde, naar han i Stedet for at give sig Tid til at korrigere sine Erfaringer vover sig ud i dristige Hypoteser.

Beskæftigelsen med de lavere Dyrearter og Aristoteles' Beundring for Mennesket, og han deler ikke den Mening, der allerede den Gang var fremme, og ogsaa nu er bleven hævdet, at Mennesket er slet rustet fra Naturens Haand, barfodet, haarløst, forsvarsløst. I sine Lovprisninger af Menneskets Fortræffelighed røber han sig som Platoneleven. Derfor er hans Verdensopfattelse ogsaa antropocentrisk, d. v. s. han be-

tragter Jorden og Mennesket som Skabningens Midtpunkt og højeste Formaal. I sin Skildring af Gud og Verden hæver han sig til en lignende digterisk Ekstase som Platon. »Gud er Liv. Thi Tankens Energi er Liv, og Gud er denne Energi. Denne Energi i sig selv er hans fuldkomne og evige Liv.« Af denne Energi er Verden fremgaaet som et skønt og fornuftigt indrettet Hele, og derfor bliver Studiet af Verden en Skuen af Gud, af den rene Tankes Herlighed.

Det fortælles, at Theofrast, da han 85 Aar gammel mærkede, at Døden nærmede sig, sorgmodig udbød: »Vi dør, netop som vi skulde begynde at leve.« Saa lykkeligt var Forskerens Liv og saa stor hans Glæde ved Tilværelsens Rigdom! Han kunde have levet endnu uden et Øjeblik i Aartusindernes Løb at have følt Livslede eller Træthed.

Som bekendt kendes en Del af Aristoteles' Skrifter kun i den arabiske Oversættelse, og om Islams Følelser for ham vidner de arabiske Skildringer af hans Ydre: »Han var hvid i Huden og lidt skaldet, skon af Vækst og stærkt bygget, med smaa Øjne, et fyldigt Skæg, blaasorte Øjne, Ørnenæse, en lille Mund, et bredt Bryst.« Det eneste rigtige og historiske i Skildringen er Skaldetheden og de smaa Øjne. Alt det øvrige er ligefrem i Modstrid med Aristoteles' Ydre, men stemmer med Karakteristiken af — Profeten Mohammed. Saaledes fik Aristoteles næsten Rang med Profeten, ligesom han i det kristne Europa næsten ligestilledes Evangelister og Kirkefædre.

Den rette Vurdering af Aristoteles blev først mulig, da hans Lærebygning ophørte med at være hellig og ukrænkelig. Nu kan vi elske ham uden Tilbedelse og give ham den Rang, han fortjener, mellem Erfaringsvidenskabens Stormænd.

TANKE-GLIMT.

En Fødsel er kun en Sovn og Forglemmelse. Sjælen, som opstaar i Mennesket, — Livsstjernen — har sin Oprindelse et andet Sted og er kommen fra det fjerne, fra Gud, Menneskets oprindelige Hjem.

*

Ligesom der i Rummet er ubegrænsede Dybder, saaledes er der ogsaa i Menneskets Indre ubegrænsede Dybder og Muligheder.

*

Alt Liv, alle levende Væsener, alt, som spirer, vokser og blomstrer har haft en Forudtilværelse.

*

Herren sagde til Moses: »Jeg skabte alle Planter aandelige, for de blev naturlige paa Jordens Overflade.«

*

Vor Aand udvikles i samme Forhold som vor Undersøgelses Sfære udvides.

*

Mennesket vil aldrig kunne glæde sig i Guds Nærhed uden Kundskab om den Orden og Virksomhed, der gør sig gældende i hans celestiale Boliger.

*

Uden Renhed, uden Kundskab, uden Hellighed kan ingen se Gud.

INDHOLD:

Menneskets Fremtidsmulig-		Døden — og hvad der følger	
heder	81	efter.....	88
Tanken.....	85	De tre store Tænkere	92
Tidens Værd	86	Tanke-Glimt.....	96